

MEDEDELINGEN VAN DE FRYSKE FERIENING FOAR FJILDBIOLOGY

BESTUUR

Eierzoeken (in natuurreservaten)

Afgelopen voorjaar ontving het FFF-bestuur van Staatsbosbeheer een verslag van een bespreking tussen SBB en de BFVW over haar wens om in SBB-reservaten Kievitseieren te mogen zoeken. Het verslag was voor het bestuur aanleiding om SBB een brief te sturen. In de brief spreekt het bestuur namens de FFF steun uit voor het standpunt van SBB dat zij het eierzoeken in haar reservaten niet toestaat.

Natuurterreinen hebben een brede functie als (o.a.) ongestoord broed- en rustgebied voor vogels. De FFF beschouwt eierzoeken als een vorm van jacht die bovendien grote onrust in het veld teweeg brengt. Dit past niet in natuurgebieden en is strijdig met het landelijk beleid voor activiteiten in natuurgebieden.

De BFVW ziet het eierzoeken als motor voor actieve nestbescherming. Afgezien van het feit of dit juist of wenselijk is, zulke bescherming is in natuurgebieden (zo ook in weidevogelreservaten) onnodig gezien het beheer dat de terreinbeheerders hier voeren. Zij houden al rekening met weidevogels, bijvoorbeeld door laat te maaien, laat vee in te scharen en geen landwerkzaamheden in het broedseizoen uit te voeren.

Ook Natuurmonumenten staat het eierzoeken in haar terreinen niet toe. Bij It Fryske Gea staat het eierzoeken ter discussie, zoals blijkt uit de recent verschenen notitie 'Aaisykje in Fryske Gea-terreinen'.

In de brief brengt de FFF een viertal argumenten tegen het zoeken en rapen van Kievitseieren *in het algemeen* naar voren.

1) verstoring Het eierzoeken veroorzaakt langdurige onrust en verstoring in open gebieden. Dit is van negatieve invloed op de aanwezige broed- en trekvogels in het veld. Bij trekvogels gaat het o.a. om verschillende soorten ganzen, eenden en steltlopers, zoals Kol- en Brandgans, Kleine Zwaan, Smient, Goudplevier, Kemphaan en Stormmeeuw. In maart en april pleisteren zij in zeer grote aantallen in de open gebieden. Ze zijn aan het opvetten voor de lange vliegtocht naar de noordelijke broedgebieden. Het zijn soorten waarvan vaak internationaal belangrijke aantallen in Friesland zitten, of waarvan zelfs een zeer aanzienlijk deel van de Nederlandse populatie in Friesland verblijft. Bovendien gaat het deels om soorten die op de officiële Blauwe Lijst staan (Kleine Zwaan, Kolgans, Brandgans en Smient), wat aangeeft dat ze specifieke aandacht en bescherming behoeven. In dit verband zijn ook de richtlijnen voor ganzengedooggebieden helder. Rust is een essentiële voorwaarde voor het welslagen van dit gedoogbeleid, wat impliceert dat er niet gejaagd en niet naar Kievitseieren gezocht mag worden.

Bij broedvogels betreft het soorten (waaronder Rode Lijstsoorten) die in maart al volop in hun broedterritoria aanwezig zijn, zoals Veldleeuwerik, Grutto en Tureluur en uiteraard de Kievit zelf.

2) grootschaligheid De aantallen Kievitseieren die in Friesland geraapt worden, zijn veel te groot om nog te kunnen vallen onder het 'kleinschalig en selectief rapen' dat volgens de EU Vogelrichtlijn mogelijk zou kunnen zijn. Gezamenlijk zijn de Friese eierzoekers (waarvan een aanzienlijk deel niet aan nazorg doet) er verantwoordelijk voor dat jaarlijks ca. 80% van de legfels van de Kievit voor de sluitingsdatum wordt geraapt. Het gaat hierbij in de meeste jaren om tienduizenden eieren. Geen mens kan volhouden dat dit 'kleinschalig' is.

3) verschuiving van de broedperiode In de 'Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels' neemt Albert Beintema een duidelijke relatie waar tussen het zoeken en rapen van Kievitseieren en de verschuiving naar achteren van de gemiddelde uitkomstdata bij de Kievit en Grutto in Friesland. Hierdoor wordt de natuurlijke variatie bij de keuze van de broedperiode verkleind, hetgeen negatieve gevolgen heeft voor het broedsucces.

4) gedrag van mensen Het eierrapen is niet zelden voor jongens een opstapje naar het verzamelen van eieren. Bij deze illegale activiteit worden met name ook roofvogels niet ontzien. Uit gegevens van de Werkgroep Roofvogels Nederland wordt duidelijk dat in Friesland plaatselijk frequent roofvogelnesten worden uitgehaald door eierverzamelende jongens, met aantoonbare negatieve effecten op de roofvogelstand in Friesland.

Deze argumenten geven aan dat eierzoeken allerminst een 'in ecologisch opzicht onschuldige activiteit' is, zoals met enige regelmaat door de BFVW gesteld wordt.

De FFF trekt dan ook de conclusie dat de huidige omvang van het eierzoeken een aantal negatieve effecten heeft op de kwaliteit van de natuur in Friesland. Tevens vindt zij, dat de nazorg in positieve zin bijdraagt aan de kwaliteit van het landelijk gebied. De FFF erkent dat het pionierswerk van de BFVW ertoe heeft bijgedragen dat in Friesland het systeem van vrijwillige weidevogelbescherming (nazorg) al vroeg van de grond is gekomen. In geen enkele andere provincie wordt zoveel aan vrijwillige weidevogelbescherming gedaan. Het staat dan ook buiten kijf dat de FFF veel waardering heeft voor de enorme inzet van de vrijwilligers van de 120 BFVW-afdelingen. De FFF is echter van mening dat eierzoeken geen noodzakelijke voorwaarde is voor mensen om zich in te zetten voor de nazorg. Mensen zijn ook op een andere manier aan te spreken.

De FFF neemt waar dat het draagvlak voor het rapen van Kievitseieren langzamerhand afbrokkelt. Zie bijvoorbeeld de discussie rondom de Sulveren Lijp en een artikel in het aprilnummer van de Friesland Post. Naast de BFVW hangen uitsluitend organisaties als de KNJV, SBNL en Vanellus vanellus het principe van 'oogsten uit de natuur' nog aan. De FFF concludeert hieruit dat de oogstgedachte binnen de Nederlandse natuurbescherming niet meer reëel is. In Gorredijk opereert al geruime tijd een groep weidevogelbeschermers die in het geheel niet meer eieren zoekt. Ook zijn er nogal wat wachten die deze weg inslaan. Daarnaast bewijst het succes van de vrijwillige weidevogelbescherming in de rest van Nederland (Jaarverslag Weidevogelbescherming 1996 van Landschapsbeheer Nederland) dat het uitstekend mogelijk is aan nazorg te doen zonder eerst eieren te zoeken.

Terug naar eierzoeken in natuurgebieden. In de Staatsbosbeheerreinen is sinds jaar en dag niet naar eieren gezocht. Dat de BFVW hier nu sinds vorig jaar openlijk op aandringt, zet de klok weer jaren terug. Juist voor de natuurgebieden gelden de hierboven genoemde argumenten extra sterk. Zowel in Friesland als in de andere provincies zijn er in natuurgebieden genoeg andere vormen van natuurbeleving voorhanden zoals excursies, inventarisatiewerk, roofvogelbescherming en kleinschalig onderhoud zonder dat hier enige beloning (bijvoorbeeld in de vorm van een geschoten Wilde Eend of een gevonden Kievitse) tegenover staat.

De FFF heeft door haar brief aan Staatsbosbeheer te kennen gegeven dat zij achter het beleid staat dat Staatsbosbeheer in deze voert.

het bestuur van de FFF

Fûgelferbân

Vogels van Ameland

Ruim twintig jaar geleden verscheen de eerste Twirre. Het Fûgelferbân was nog maar net opgericht, maar het Ameland-project werd al genoemd met Wopke van der Heide als coördinator. En nu ligt een kloek eindprodukt in de winkel: het 468 pagina's tellend boek *Vogels van Ameland*. Begin november rolde het van de persen en op 7 november werden de eerste twee exemplaren uitgereikt aan Jan F. de Jong en Henk Kroes. Een tachtigtal aanwezigen vierden hiermee een succesvolle afsluiting van één van de oudste FFF-projecten. *Vogels van Ameland* is samengesteld door Michiel Versluys, Ricus Engelman, Dirk

Blok en René van der Wal met medewerking van Joop-Niek IJnsen. Het boek is de eerste volledige avifauna van Ameland en meteen het eerste boek dat uit een FFF-project is voortgekomen. Het spreekt vanzelf dat het bestuur van de FFF verheugd is dat dankzij noest doorzetten van de samenstellers er uiteindelijk zo'n fraai en degelijk produkt op tafel ligt.

De schrijvers steken hun kop niet in het zand. Laat ik één aspect eruit lichten. In hoofdstuk 3, *Het belang van Ameland voor vogels*, wordt aandacht geschonken aan de oorzaken van de veranderingen in de wadvogelwereld. Na een kwart eeuw wadvogeltellingen is één van de conclusies dat de plotselinge aantalsvermindering van de Scholekster na 1990 het directe gevolg was van voedselgebrek door het verdwijnen van mosselbanken die zich op het wad ten zuiden van het eiland bevonden. Ten gevolge van overbevissing verdwenen deze mosselbanken na 1989 en stortte het aantal overwinterende Scholeksters in korte tijd in tot minder dan een derde van de normale aantallen. Ook bij de Eidereend werden aanwijzingen gevonden dat voedselgebrek door overbevissing van mossels en kokkels als gevolg had dat de aantallen in 1990-91 plotseling waren gehalveerd. Deze uitkomsten ondersteunen de acties van Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging dat de Waddenzee voor minimaal tien jaar geheel voor schelpdiervisserij gesloten moet worden.

Na *Vogels op het Gouwe Boltje, een volledige avifauna van Texel*, is *Vogels van Ameland* de tweede recente avifauna van een Waddeneiland. Terschelling heeft een redelijk recent overzicht van broedvogels, maar Vlieland en Schiermonnikoog kennen alleen twee sterk verouderde avifauna's. Toch is van deze eilanden veel informatie beschikbaar. Wie neemt de handschoen op om ook van deze eilanden een nieuwe avifauna samen te stellen?

Klaas van Dijk, 050-3182924/3130800